

Kurzus előadója: Kulcsár-Szabó Zoltán
Kurzus megnevezése: A jel fogalma
Kurzus megnevezése angolul: The Concept(s) of Sign
Kurzus kódja: BMA-IROD-310:3
Oktató elérhetősége: email: kulcsar-szabo.zoltan@btk.elte.hu honlap: fogadóóra: H 2-3

A kurzusvezetés nyelve(i): magyar
A hozzászólás, vizsga nyelve(i): magyar, német, angol
Írásbeli dolgozat nyelvei: magyar, német, angol
Kurzus előfeltétele(i):
A jegyszerzés módja(i): referátum
Követelmények: rendszeres és aktív órai részvétel

<p>Kurzus leírása, tematikája: A kurzus a 20. századi irodalom- és nyelvelméleti diskurzus egyik alapfogalmát, a jel kategóriáját állítja középpontba. A fogalomtörténet nevezett időszakokra tehető szakaszát meghatározó alapszövegek megbeszélésére és értelmezésére tesz kísérletet, oly módon, hogy kitekintsen a szemiológiai modellekkel szemben kritikus vagy azoktól nem érintett elképzelésekre is. A modern szemiológia (szemiotika) alapjait meghatározó szövegektől kiindulva az ezredvég kultúra- és médiaelméleti pozícióig ívelő tematika alkalmat teremt annak felderítésére, hogy milyen alapvető teoretikus dilemmák rejlenek az irodalomtudomány nyelvében gyakran elmosódott vagy aluldefiniált értelemben használt jelfogalom tartós virulenciája mögött.</p> <p>Kurzushoz tartozó kötelező irodalom:</p> <p>1. Jel és referencia G. Frege, „Értelem és jelentés vizsgálata”, in Horányi Ö. – Szépe Gy. (szerk.), <i>A jel tudománya</i>, Bp. 2005²</p> <p>2. A modern szemiológia/szemiotika születése I. C. S. Peirce, „A jelek vizsgálata”, in Horányi – Szépe (szerk.), i. m.</p> <p>3. A modern szemiológia/szemiotika születése II. F. de Saussure, <i>Bevezetés az általános nyelvészetbe</i>, Bp. 1997², 39-69., 91-102., 133-141.</p> <p>4. Jel és utalás a Lét és időben M. Heidegger, <i>Lét és idő</i>, Bp. 1989, 188-205. (17-18. §)</p> <p>5. Jel, utalás és kifejezés: Derrida korai Husserl-elemzése J. Derrida, <i>A hang és a fenomén</i>, Bp. 2013, 23-60.</p> <p>6. A jelölő materialitása J. Lacan, „Szeminárium Az ellopott levélről”, in Kiss A. A. – Kovács S. – Odorics F. (szerk.), <i>Testes könyv II.</i> Szeged 1997</p> <p>7. A szemiológia problémája de Mannál P. de Man, <i>Az olvasás allegóriái</i>, Bp. 2006², 13–31. (1. fej.) Uő, „Jel és szimbólum Hegel <i>Eszztétikájában</i>”, in Uő, <i>Eszttétikai ideológia</i>, Bp. 2000</p> <p>8. Szemiotika és kultúratudományok J. Culler, „A turizmus szemiotikája”, in Bódi J. – Pusztai B. (szerk.), <i>Túl a turistatekinteten</i>, Bp./Pécs/Szeged 2012</p> <p>9. „Negatív szemiológia” S. Krämer, „A hang negatív szemiológiája”, in: <i>Replika 77</i> (2011)</p> <p>10. A jel problémája a médiaelméletben F. Kittler, „Jel és zaj távolsága”, in Bónus T. – Kelemen P. – Molnár G. T. (szerk.), <i>Intézményesség és kulturális közvetítés</i>, Bp. 2005</p> <p>A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom: R. Barthes, „A szemiológia elemei”, in Bókay A. – Vilcsek B. (szerk.), <i>A modern irodalomtudomány kialakulása</i>, Bp. 1998 Uő, <i>L'Empire des signes</i>, Párizs 1970 Culler, <i>Structuralist Poetics</i>, London 1975 Derrida, <i>Grammatológia</i>, Bp. 2014 Uő, „Az igazság postása”, in Kiss – Kovács – Odorics (szerk.), i. m. Horányi – Szépe (szerk.), i. m. R. Jakobson, „Nyelvészet és poétika”, in Uő, <i>Hang – jel – vers</i>, Bp. 1972² Kittler, „A szimbolikus világa – a gép világa”, in: <i>Prae</i> 2014/4</p>

Krämer – E. Cancik-Kirschbaum – R. Totzke (szerk.), *Schriftbildlichkeit*, Berlin 2012
C. Lévi-Strauss, „A strukturális elemzés a nyelvészetben és az antropológiában”, in Uő, *Strukturális antropológia I.*, Bp. 2001
B. Menke – B. Vinken (szerk.), *Stigmata*, München 2004
J. Starobinski, *Les mots sous les mots*, Párizs 1971 (Saussure: *Anagrammes*)
J. Trabant, *Elemente der Semiotik*, Stgt. 1976

Megjegyzés:

Rendszeresen szükséges technikai eszközök: